

ברכת החודש

ח. ברכת החדש

בשבת שלפני ראש חדש מברכים בבית הכנסת את החדש הבא ומכריזים את היום שבו יחול ראש חדש (שע"א שער י סי' לד, מג"א סי' תיז סק"א)¹.

הטעם: כדי לפרסם בעם באיזה יום יהיה ראש חדש "ובחרו לזה את יום השבת לפי שאז כל הקהל בבית הכנסת" (שע"א שם)².

ט. עם ס"ת

נוהגים שבשעה שהש"ץ מכריז את היום בו יחול ראש חדש, בעת ברכת החדש, הוא לוקח את הס"ת בידו (זיו המנהגים עמ' ה).

הטעם: הואיל וברכת החדש היא במקום ולזכר קדוש החדש, שהיה לפנינו ע"י ראש בי"ד, לכן כאשר הש"ץ מכריז את יום ר"ח הוא לוקח ס"ת, ובזה כאילו אומר שהוא מכריז על ר"ח ברשות התורה (ז"ה שם).

א לפי מנהג אשכנז אחרי קריאת התורה, במנהג ספרדים לפניו, ונקראת "הכרזת החדש", ובמנהג תימנים: "תיקון ר"ח". הנוסח הקדום של ברכת החדש הוא בארמית במנהג רומניא "הקול קול עמא הא דמתכון למשמע קול קדוש ירחא הדין, כמה דגזרו מרנן ורבנן חבורא קדישא, שהו יתבין בארעא דישראל, אית לן ריש ירחא די בכך וכך בשבת חושבניה ומניניה בכך בשבת, מלכא דעלמא יעבדיניה לסימנא טבא לנא ולכל עמיה בית ישראל", ובמנהג איטליה הנוסח הוא "כך גזרו רבותינו המכובדים שנכריז בפני הקהל הקדוש הזה שיהיו יודעים גדולים וקטנים שיש לנו ר"ח בחשבון רבותינו יום פלוני".

ב ברוב הסידורים נדפס בטעות בברכת החדש "חיים ארוכים" בכ"ף רפויה וצ"ל "ארכים" בכ"ף דגושה, ויש אומרים שפירוש "ארוכים" לשון: רפואה כמו (ישעיה נ"ח ח) "וארוכתך מהרה תצמיח" (עיון תפילה ורשה תרנ"ה עמ' 246), על הנוסח "בזכות תפילת רב" או "בזכות תפילת רבים" ראה הסידור בהשתלשלותו עמ' עז. ועיין ערוה"ש סי' תיז סע' ט, אנצ' תל' כרך ד עמ' תנא.

י. הרב מברך

יש נוהגים שהרב, מרא דאתרא, הוא הש"ץ שמברך ברכת החדש (משמרת שלום סי' ל' סע' א).

הטעם: משום שברכת החדש היא לזכר קידוש החדש שהיה לפניו ואז "ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש" (רמב"ם קידוש החדש פ"ב ה"ח) (מ"ש שם).

יא. בעמידה

נוהגים לעמוד בשעה שמברכים את ברכת החדש (מג"א סי' תיז ס"ק א).

הטעם: משום שברכת החדש באה לזכר קדוש החדש ע"י בית דין של סנהדרין בימי קדם, וההכרזה ההיא היתה בעמידה (שע"א שע"י סי' לד)².

יב. לפני חודש אב

יש מקומות שאין מברכים את ברכת החדש בשבת שלפני חודש אב (מג"א סי' תיז ס"ק א).

הטעם: משום שהוא חודש של פורענות, ואמרו אסמכתא מאיוב (ג' ו) במספר ירחים אל יבוא (מחצית השקל סי' תיז ס"ק א, עט"ז סי' תקמט).

יג. לפני תשרי

נוהגים שאין מברכים את ברכת החדש בשבת שלפני חודש תשרי (מג"א סי' תיז ס"ק א, לבוש סי' סקפא סע' א).

הטעם: משום שחז"ל דרשו (ר"ה ה.) את הפסוק בתהלים (פ"א ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו – איזהו חג שהחדש (=)

ג ויש לעמוד בשעה שהש"ץ אומר מי שעשה נסים (שם).

שער ג: תפילת הבוקר

קמז

ירח) מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה, לפיכך אין מכריזים קודם על בוא החדש שיהא מכוסה (מג"א שם, לבוש שם).
ועוד, משום שכל טעמה של ההכרזה שידעו באיזה יום ראש חדש, לכן בשבת לפני חדש תשרי אין צורך בהכרזה, מפני שכלם יודעים מתי ר"ח, שכן באותו יום הוא ראש השנה (שער הצינן סי' תיז ס"ק ב).

יד. נוסח ספרד

בקהלות הספרדים אומרים לפני הכרזת הש"ץ את היום בו יחול ראש חדש ארבע בקשות, שתחילתן "יהי רצון" והן: לכוונן את בית חיינו וכו' לרחם על פליטתנו וכו' (אבודרהם עמ' קצג, כה"ח סי' תיז אות ב).⁷

הטעם: "שמבקשים רחמים על החכמים בהכרזת ר"ח מה שלא מצינו כן בשום מקום בעולם, מפני שהם היו מקדשין החודש בזמנו עפ"י הראיה, כי להם נמסר קדושו, שנאמר (ויקרא כ"ג ב) אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקרא אותם, "אתם" כתיב"ה וכו', ולולי הם לא היינו יודעים מתי יבוא החודש, ולכן אנו מזכירים אותם לטובה, שיקיים אותם הבורא ויחזיר עטרה ליושנה ויקדשו החודש כבראשונה" (אבודרהם שם).

טו. ניגון "יחדשהו"

יש נוהגים שבשבת מברכים (שבת לפני ר"ח) הש"ץ שר "יחדשהו" שבברכת החודש במנגינה המזכירה את המאורע של החודש הבא (פסח, שבועות, חנוכה וכיו"ב), חוץ מבחודש תמוז (ילק"מ עמ' 166).¹

הטעם: "להקדים פורענות לא מקדימים" (שם).

ד תפילות אלה נאמרות בקהלות אשכנז בימי שני וחמישי אחרי קריאת התורה בימים שאומרים תחנון.

ה ראה ר"ה כד.

ו ראה מנהגי וורמיישא לר"י שמש סי' קצז.